

PONIŽANJE IN OPOMIN ZA DE GAULLA

De Gaullu je prinesel sv. Miklavž zelo klavrn dar — verjetno največje ponižanje v njegovi politični karieri, ki ni bila revna ne na ambicijah, ne na zadoščenjih, pa tudi ne na ponižanjih. Pri volitvah v nedeljo, 5. t. m. je proti vsem, tudi najbolj pesimističnim pričakovanjem svojih pristašev in nevtralnih opazovavcev, verjetno pa tudi proti pričakovanju samih nasprotnikov dobil samo 10,504.000 glasov izmed več kot 24 milijonov Francozov, ki so se — v zelo slabem vremenu — podali na volišča. V odstotkih izraženo je dobil 43,96% glasov.

Sorazmerno lep uspeh pa je doživel kandidat levičarskih skupin Mitterand, za katerega je bilo oddanih približno 7,655.000 glasov, to je 32,04%. Kandidat francoskih krščanskih demokratov Lecanuet je dobil 3,770.000 ali 15,78 glasov.

Precej zadaj so ostali kandidati skrajne desnice Tixier - Vignancour s 5,31% glasov, kandidat liberalcev Pierre Marcihacy z 1,74% in Marcel Barbu, ki se je sam označil za »kandidata navadnih ljudi« in je prejel le 1,17% glasov, kar pomeni, da se le tolik odstotek Francozov smatra za navadne ljudi, ali pa tudi, da je on ... preveč navaden človek.

Za De Gaulla je pomenil tak izid volitev gotovo hudo mrzel tuš, ker je bil gotovo prepričan, da stoji za njim večina francoskega naroda. Zato ni izključeno, da je sam spraval v promet govorico, da se v primeru, če ne dobi absolutne večine, ne bo več na ožjih volitvah potegoval za ponovno izvolitev za predsednika. Bil je pač gotov, da do tega ne bo prišlo. Vendar pa se je le zgodilo. In svet je čakal, kaj bo storil De Gaulle: ali bo popustil svojemu ponosu, ali

svojim ambicijam? Na splošno je vladalo prepričanje, da se stari De Gaulle — imajih 75 — še ni vdal v to, da bi stopil s političnega odra in prepustil oblast in vodstvo francoske države mlajšim ljudem. In res, v torek zvečer so že dali razumeti, da se bo predstavil De Gaulle kot predsedniški kandidat tudi pri »ožjih volitvah« dne 19. decembra. Za to odločitev je imel čas do četrtega zvečer, vendar ni hotel čakati toliko časa. Rajši je to naznanil takoj (v sredo je to potrdil tudi uradno), da bi ne povzročil kakega nihanja med svojimi pristaši.

Jasno je, da bo pri ožjih volitvah zmagal, vendar pa ne bo mogel več reči, da ima za seboj večino francoskega naroda. Njegov ugled doma in v mednarodni politiki je močno padel. In ni dvoma, da si ga je napravil tudi pri mnogih Francozih predvsem s svojo kratkovidno politiko razbijanja Evropskega skupnega trga in Severnoatlantske zveze, pa tudi s svojo sumljivo avanturistično zunanjo politiko v zadnjem času, ki ga je privedla celo do odkritega koketi-

ranja s Kitajsko in do odkritega kljubovanja evropskim zaveznikom in Združenim državam, ki so Francijo že dvakrat — v dveh svetovnih vojnah — rešile poraza in propada in ki bi predstavljale edino upanje Francije tudi v morebitni tretji vojni, če bi kdaj do nje prišlo, česar nas Bog obvaruj.

Preprosta resnica je, da je De Gaulle že zelo star mož, še bolj po duhu, kakor po letih. Njegov duh korenini še v dobi razjarjenih nacionalizmov in poveljevanja nacionalnih egoizmov, ki niso imeli smisla za skupne evropske ideale in ki so videli samo interese lastnega naroda, na drugo so se pa požvižgali. De Gaulle se dela, kakor da mu je pri srcu tudi drugo — recimo koristi zaostalih narodov — toda na vse gleda samo skozi očala starega, ozkosrčnega in že nekoliko senilnega francoskega nacionalista, ki sanja o stari slavi in o bodočnosti v istem stilu, medtem ko vleče svetovni razvoj Francijo v čisto drugo smer — v skupnost svobodnih in enakopravnih evropskih narodov.

Vesoljni cerkveni zbor je dokončal delo

Drugi vatikanski vesoljni cerkveni zbor se je na praznik Brezmadežne, 8. t. m. slovesno končal. Zadnje dni pred koncem koncila, ki je imel glavni namen približati sodobnega človeka k tesnejši skupnosti s Cerkvijo, je papež izdal v duhu koncilskih sklepov nekaj prav važnih odlokov. Eden izmed teh se tče preosnove vatikanske kongregacije Svečega Oficija. Od 7. decembra dalje nosi ta nov naslov: »Congregatio pro doctrina fidei« (Kongregacija za verski nauk). Njena naloga bo še vedno skrb za nedotakljivost vere in morale. Novost je v tem, da preden bo kdo izobčen zaradi svojih krivih nauk, bo moral biti zaslišan in bo imel možnost obrambe. Svoje mnenje bodo morali izreči v takem primeru tudi škofje in posebna komisija strokovnjakov, tudi laičnih. Podoben postopek je uveden tudi glede veri in morali škodljivih knjig. Avtorji bodo imeli možnost obrambe, tudi pismene.

Drugi papežev odlok razpisuje posebno jubilejno dobo, ki bo trajala od 1. januarja do 29. maja 1966. V tem času se bodo opravljale v vseh stolnih cerkvah posebne slovesnosti z namenom, da bi se po vsem svetu uveljavili koncilski sklepi. V dobi tega posebnega jubileja bodo imeli spovedniki pravico, da podelijo pod gotovimi pogoji odvezo vsem, ki so vpisani v brezbožne, framasonske ter proti veri in Cerkvi delujoče organizacije.

Velik dogodek za zedinjenje kristjanov pa pomeni papežev odlok, ki preklicuje izrečeno izobčenje proti pravoslavni Cerkvi že leta 1054. Takrat se je patriarh Cerularij do-

končno ločil od Rima. Ko je bil prebran preklc izobčenja, sta se Pavel VI. in metropolit Meliton, odposlanec carigradskega patriarha, objela. Navzoč je bil tudi leningrajski metropolit Nikodem. Istočasno je opravil v Carigradu enako slovesnost patriarh Atenagoras s papeškim odposlancem nadškofom Shehanom.

Na zadnjem 168. glavnem zborovanju so prejeli vsi koncilski očetje od papeža v spomin zlat prstan z vrezanimi podobami Kristusa in apostolskih prvakov. Na posebnem sprejemu je rimska mešana občina izročila koncilskim očetom posebno spominsko svetinjo. Podoben sprejem je nudila zbranim cerkvenim nadpastirjem tudi vlada.

V sredo dopoldne je papež končal skoraj štiri leta trajajoči koncil s sijajnimi obredi pred baziliko svetega Petra. Navzoči so bili vsi koncilski očetje in zastopstva iz osemdesetih držav. Zastopana je bila tudi Jugoslavija. Med slovesnostjo je sedem kardinalov naslovilo v papeževem imenu posebne poslanice državnikom, intelektualnim delavcem, umetnikom, ženskemu svetu, delavskemu ročnemu stanu. Ganljivo je bilo poslušati poslanico vsem revežem in lačnim na svetu in ko so nato en pohabljenec, en slepec in en zastopnik revnih slojev pokleknil pred papeža in ga objeli. Zadnja poslanica je bila namenjena mladini vsega sveta.

V mraku se je vila po rimskih ulicah močna baklada katoliških organizacij. Koncil pa se s temi slovesnostmi dejansko ni končal, ker bodo njegovi sadovi šele zdaj začeli zoreti v prid Cerkvi in vsemu človeštvu.

Kaj pomenijo spremembe na sovjetskem vrhu?

V četrtek je presenetila svet novica iz Moskve, da je stari boljševek Anastas Mikojan zaradi boleznj in starosti (70 let) odstopil kot predsednik prezidija vrhovnega sovjeta, kar odgovarja v bistvu funkciji predsednika republike. Na njegovo mesto je imenoval vrhovni sovjet Nikolaja Podgornija.

Odstopil je tudi Aleksander Seljpin kot podpredsednik vlade in predsednik državne in partijske kontrolne komisije. Baje se bo posvetil delu v partiji.

Zahodni komentatorji na splošno komentirajo te in še druge spremembe s tem, da prihaja na vrh generacija »neohruščevijancev«, v bistvu pa da gre za generacijo birokratov in tehnikov - inženirjev. V Sovjetski zvezi prevzemajo vlado spričo idejne izčrpanosti partije in pomanjkanja političnih pobud tehnik.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 12. decembra 1965, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Božič na Divjem Zapadu«. Napisal Karl May, prevod in dramatisacija Dušan Pertot. Drugi del; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 15.30 »Sluga dveh gospodov«, vesele igra v dveh dejanjih, napisal Carlo Goldoni, prevedel Ciril Debevec. Igra RO., režira Jože Peterlin; 18.30 Kino, včeraj in danes, pripravil Sergij Vesel; 19.00 Koncertne uverture; 20.30 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar: V starih časih: »Zima je bla jen mres«; 22.10 Pevci in glasbila.

• PONEDELJEK, 13. decembra 1965, ob: 11.35 Radio za šole (oddaja za srednje šole); 12.15 Liki iz naše preteklosti: »Avgust Andrej Bucik«, napisal Rado Bednarik; 17.25 Radio za šole (oddaja za srednje šole) — nonovitev: 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Manj znane skladbe Antonina Dvoržaka; 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti - Vinko Beličič: »Vajevci in gostosevci«; 20.35 Zvoki uglašeni na temo; 21.00 Giacomo Puccini: »Deklica z zlatega zahoda«, opera v treh dejanjih. V odmoru (približno ob 22.00) Opera, avtor in njegova doba, pripravil Gobjmir Demšar.

• TOREK, 14. decembra 1965, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar: V starih časih: »Zima je bla jen mres«; 17.20 Italijansčina po radiu; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.00 Plošče za vas, quiz oddaja, pripravil Danilo Lovrečič; 21.00 Pregled slovenske dramatike, pripravila Jože Peterlin in Josp Tavčar. Četrta oddaja, Fran Levstik — prevoditelj slovenske drame. »Junteza«, enodejanka in odlomki iz del »Ježa na Parnas« in »Tugomer«. Napisal Fran Levstik. Igrajo člani Radijskega odra, režira Jože Peterlin; 23.00 Nova glasba.

• SREDA, 15. decembra 1965, ob: 11.35 Radio za šole (oddaja za I. stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marjana Prepeluh; 17.25 Radio za šole (oddaja za I. stopnjo osnovnih šol) — ponovitev; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.50 Motivi, ki so mladim všeči; 19.15 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 19.30 Zbor »Emil Adamič« iz Ljubljane, vodi Marko Muhih. Koncert smo registrirali v Kulturnem domu v Trstu dne 29. novembra 1965; 20.35 Franc Jeza: »Dekle na oglas«. Delo, nagrajeno na natečaju RAI — Italijanske radiotelevizije 1965 za izvršne slovenske novele; 21.05 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.50) Knjižne novosti - Josp Tavčar: »Luigi Preti in njegova knjiga „Giovinezza“«.

• CETRTEK, 16. decembra 1965, ob: 12.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo: Danilo Lovrečič; 17.20 Italijansčina po radiu; 18.30 Klasični moderne glasbe; 19.10 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 21.00 »Večer grške tragedije«. Pripravil Alojz Rebula. Odlomki iz tragedij: Aischilovih »Uklenjeni Prometej« v prevodu Kajetana Gantarja ter »Darovavke«, Sofoklejevih »Kralj Edip« in »Antigona« in Evripidovih »Bakhi« in »Alkestis« v prevodu Antona Sovreta. Igra RO., režira Jože Peterlin; 22.45 Slovenski solisti.

• PETEK, 17. decembra 1965, ob: 11.35 Radio za šole (oddaja za II. stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marjana Prepeluh; 17.25 Radio za šole (oddaja za II. stopnjo osnovnih šol) — ponovitev; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Opera v očeh libretistov, pripravil Dušan Pertot; 19.00 Pevski zbori Furlanije-Juljske krajine; 19.15 Slovenski znanstveni delavci s tržaške univerze - Drago Bajc: »Problem iz geofizike: atmosferske bibavice«; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik: Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 O kritiki marksizma v Italiji - Vittorio Fresini: (4) »Idealizirana kritika marksizma«.

• SOBOTA, 18. decembra 1965, ob: 12.00 Sirimo obzorja: »Jezera naše čezje«. Napisala Mara Kalan; 15.00 Glasbena oddaja za mladino. Pripravil Eusan Jakomin; 16.00 »Volans«. Oddaja za avtomobiliste; 17.20 II. Vatikanski koncil. Poročila in komentarji; 19.15 Družinski obzornik. Pripravila Ivan Theuerschuh; 19.30 Revija solistov; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Ženski vokalni oktet »France Prešeren« iz Kranja, vodi Peter Ljpar; 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo: Danilo Lovrečič; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Koncerti za violino in orkester.

Zadnja seja vesoljnega cerkvenega zbora

V cerkvi svetega Petra je bila v torek dopoldne deveta javna seja vesoljnega cerkvenega zbora, na kateri so odobrili in objavili zadnje koncilne dokumente. Končno število koncilskih glasovanj je tako od začetka koncila 544. Besedilo štirih dokumentov je prebral v povzetkih glavnih tajnik koncila nadškof Felici. Najprej so prebrali izjavo o verski svobodi, nato pa odloka o misijonih in o duhovniškem poklicu in še odlok o pastoralni konstituciji Cerkev v modernem svetu.

Potem je mons. Felici naznanil, da bo prebrano skupno poročilo papeža Pavla VI. in konstantinopolskega patriarha Tthenagore o spravi med obema Cerkvama. To naznanilo je pozdravilo živahno ploskanje. Papež je potem maševal in pri maši ga je spremljalo 24 predsednikov škofovskih konferenc z vsega sveta.

V pridigi, ki jo je imel papež po evangeliju, je dejal, da se bo končal vesoljni cerkveni zbor ne v trudnosti po tolikih debatah, ampak z vitalnostjo, ki jo je ta vesoljni zbor na novo prebudil.

Papež je potem naglašal verski pomen drugega vaticanskega cerkvenega zbora. Lahko rečemo — je dejal —, da je izkazal slavo Bogu, da je skušal spoznati Njega in njegovo ljubezen, da je napredoval v prizadevanju po kontemplaciji o Bogu in v želji po njegovem češčenju in v umetnosti njegovega oznanjanja ljudem, ki gledajo na duhovnika kot na pastirja in učitelja, ki jih navaja na pot, ki vodi k Bogu.

Medsebojno izobčenje preklicano

Vatikanska delegacija se je udeležila v torek verskih obredov v cerkvi pravoslavne patrijarhije v Istanbulu, ko sta bili odpravljene medsebojni izbčenji, ki sta ju iz-

ŠPIJAK O KOMUNISTIH NA ZAGREBSKI UNIVERZI

Predsednik izvršilnega sveta hrvaške republike Špiljak je na zborovanju komunističnih arktivistov na zagrebski univerzi naglasil, da bi se morala univerza pri svojih raznih dejavnostih posluževati sodelovanja vseh pripravljenih in sposobnih sil, neglede na to, če pripadajo Zvezi komunistov ali ne.

Špiljak je pri tem opozoril na dejstvo, da komunisti, ki imajo odgovorna mesta na eni izmed univerzitetnih fakultet te univerze, niso pokazali sposobnosti, medtem ko so nekomunistični strokovnjaki in učenci na odgovornih mestih na neki drugi, to je na elektrotehnični fakulteti, dokazali visoko učinkovitost.

»Zveza komunistov ni edina sila, ki ima odgovornost za izgradnjo dežele; k temu morajo aktivno prispevati vse obstoječe sile, tudi nekomunistične,« je rekel Špiljak.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 12. decembra, nedelja: Aljoša, Maksencij
- 13. decembra, ponedeljek: Lucija, Lučka
- 14. decembra, torek: Vojmir, Spiridijon
- 15. decembra, sredo: Kristina, Jernej
- 16. decembra, četrtek: Albina, Danica
- 17. decembra, petek: Lazar, Zivko
- 18. decembra, sobota: Radko, Gracijan

Izdajatelj: »Novi list« d. z o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

rekla leta 1054 Leon IX. in patriarh Mihael Caerularius v Konstantinoplu.

Enaka slovesnost je bila isti dan v baziliki Svetega Petra v Rimu, kjer zaseda vesoljni cerkveni zbor.

Datum za skupno odpravo obeh izobčenj je bil določen po razgovorih, ki so bili prejšnji mesec v Istanbulu med posebnim katoliškim odposlanstvom in komisijo pravoslavne Cerkve.

Zadevni sklep katoliške Cerkve, imenovan »Breve«, je prebral v cerkvi Svetega Petra papež Pavel VI. Isto pa je storil na slovesnosti v Istanbulu patriarh Athenagoras.

Obojestranski preklic tega anahronističnega izobčenja iz sredine srednjega veka pomeni prav gotovo nov korak na poti zblizanja obeh Cerkva, ki sta si najbližji, saj ju ne ločijo nikaki resni problemi dokmatičnega značaja. To pa je tudi korak na poti do njune ponovne združitve, čeprav bo ta pot morda še dolga. Važno je, da so se napotili po njej in da želijo iti dalje.

Preklic medsebojnega izobčenja je vzbudil pri hierarhiji in pri vernikih obeh Cerkva resnično veselje. Tudi v obeh pravoslavni cerkvah v Trstu, v grški in srbski, so ga obhajali s posebnimi zahvalnimi obredi in himnama »Te Deus«.

Novice po svetu

Indonezijski predsednik Sukarno je pozval svojo stranko in parlament, naj ga razrešita njegove funkcije, če nista zadovoljna z njegovim vladanjem. Demagoška gesta? Medtem po posameznih provincah prepo-vedujejo delovanje komunistične partije.

Minister za poljedelstvo Ferrari-Agradi je moral prekiniti svoj obisk na Siciliji, ker ga je zaradi prevelike vneme po nesreči ranil z velikim kosom stekla na nogi neki — občinski sluga.

Na postaji Sveta Lucija ob Soči se je zrušil v Idrijo železniški nasip. Nastala je nevarnost poplave zaradi zajezone vode.

V Zagrebu so odprli šesto jugoslovansko igralnico za — tužce.

V Ljubljani sta umrla ob koncu prejšnjega tedna znana in priljubljena slovenska umetnika, igravec Janez Cesar (69) in tenorist Slovenskega okteta Janez Lipušček (51). Ta se je po nesreči zastrupil s plinom, hkrati z dvema obiskovavkama.

Priljubljeni komponist in pevovodja prof. Ubald Vrabc je obhajal te dni svojo 60-letnico. V soboto zvečer mu je priredil njegov zbor »J. Gallus«, koncert njegovih pesmi v Kulturnem domu. Nabito polno in mnogo ploskanja.

V Sloveniji je zapadel v sredo debel sneg. Težave v prometu, dolgi zastoji, mnogo porivanja avtomobilov in veliko preklinjanja v raznih jezikih v znamenju »odprtih mej«, zlasti na ozkih ovinkih proti Planini. Veselje je vladalo le pri smučarjih.

Muzej v Novi Gorici je priredil v gradu Kronberk razstavo lesorezov Josipa Srebrniča. Odprta bo še do 15. decembra. Vredno ogleda.

„Moč večine in nemoč manjšine“

Pretekli teden je deželna zbornica odobrila zakonski osnutek o nadzorstvu deželne uprave nad delovanjem in sklepi krajevnih ustanov. Z uveljavitvijo tega zakona bo deželna uprava prevzela nadzorstvo nad občinami, pokrajinami in drugimi krajevnimi ustanovami. To nadzorstvo so doslej izvajali pokrajinski nadzorno-upravni odbori in prefektore, ki so mnogokrat opravljali svoje naloge zelo restriktivno in dušeče. Zato pomeni odobritev novega zakonskega osnutka vsekakor korak naprej na poti do uresničenja dejanske samouprave.

Med splošno razpravo o zakonskem osnutku je govoril tudi predstavnik Slovenske skupnosti dr. Škerk, ki je poudaril, da uvaža predloženi zakonski osnutek prožnost v nadzorni ustroj ter hkrati večje spoštovanje do krajevnih ustanov. Nato je dr. Škerk omenil mnoge pozitivne novosti, ki jih vsebuje novi zakonski osnutek. »Vendar pa je v predloženem zakonskem osnutku velika pomanjkljivost,« je podčrtal predstavnik Slovenske skupnosti, »namreč da slovensko prebivalstvo v njem sploh ni omenjeno. In to kljub temu da tudi londonska spomenica obvezuje oblasti na Tržaškem, naj omogočijo zastopstvo v raznih funkcijah tudi državljanom slovenskega jezika.«

IZVEDENCI ZA NARODNOSTNO MANJŠINO

Da bi odpravili to veliko pomanjkljivost, je dr. Škerk predložil spreminjevalni predlog k 5. in 6. členu zakonskega osnutka. Njegov predlog se je zavzemal, naj bi v osrednje odnosno pokrajinske nadzorno-upravne odbore, ki jih sestavljajo izvedenci za pravna, upravna, zdravstvena, tehnična in socialno-skrbna vprašanja, vključili tudi strokovnjake za vprašanja narodne manjšine.

Ta spreminjevalni predlog je zbornica obravnavala med razpravo o posameznih členih zakonskega osnutka. Najprej je predlog orisal predstavnik Slovenske skupnosti, ki je poudaril, da ga obvezuje volilni program, na podlagi katerega je bil izvoljen, da se zavzema, da bodo Slovenci zastopani v vseh upravnih organih in v vseh komisijah, ki bodo obravnavali in sklepali o vprašanjih, ki zadevajo slovensko manjšino.

»Neki zelo ugledni italijanski duhovnik je v predavanju o vprašanju manjšin v luči krščanske morale dejal, da se postavlja vprašanje manjšin kot problem razmerja med močjo in nemočjo: med silo večine in nemočjo manjšine,« je rekel dr. Škerk. »Ko to razmerje prestopi meje normalnega sožitja in spoštovanja ter degenerira v napetost in spopad, se dogaja, da se večina poslužuje državnega aparata za napad na naravne pravice manjšine. Pri tem poudarjajo napadalci, da nastopajo v imenu večine.«

Da bi takšno zlorabo oblasti preprečili, so vključili v ustavo, posebni deželni statut in — za Tržaško ozemlje — v Londonsko spomenico določila za varstvo narodnih manjšin. Druga priloga posebnega statuta Londonske spomenice odreja med drugim naslednje: »V ta namen bo italijansko in jugoslovansko upravo vodilo načelo, po katerem bo omogočeno jugoslovanski odnosno italijanski etnični skupini primerno zastopstvo v javni upravi.«

NEIZPOLNJENE OBLJUBE

»Zato sem med razpravo o deželnem proračunu za letošnje leto smatral za potrebno, da sem predložil resolucijo, v kateri sem pozval deželno vlado, naj posreduje pri paritetni komisiji in republiški vladi, da bodo objavljene izvršilne določbe k 3., 4., 5., 6. in k drugim členom deželnega statuta, ter naj deželna vlada podpre pri pristojnih organih priporočila glede vprašanj, ki se tičejo slovenske manjšine in bi ne spadala v pristojnost dežele.«

Deželna vlada je resolucijo takrat v celoti sprejela, vendar je pri tem izločila njeno zahtevo po izdaji izvršilnih določb k tretjemu členu deželnega statuta. Glede te zahteve se je deželna vlada obvezala, da jo bo predložila pristojnim organom kot priporočilo.

SLOVENCISMO ZA DIALOG

Predstavnik Slovenske skupnosti je pretekli teden med razpravo obudil vse te obljube ter vprašal deželno vlado, ali jih je izpolnila. Kajti vse izvršilne določbe, ki so bile do zdaj objavljene, sploh ne omenjajo manjšine, kaj šele njenih pravic. »In prav zaradi tega — je poudaril dr. Škerk — in ne morda zaradi želje, da bi spravili deželno vlado v zagato, kakor je dejal poročevalac Coloni, smo danes spet primorani, da ponovno obravnavamo to vprašanje.«

Nato je predstavnik Slovenske skupnosti odgovoril poročevalcu krščanskemu demokratu Coloniju na trditev, po kateri bodo Slovenci lahko uresničili svoje pravice le s pomočjo politične dialektike. »Katerikoli dialog med političnimi silami — je poudaril dr. Škerk — predpostavlja, da udeleženci dialoga najprej priznajo obstoj drugega ter narodnih, gospodarskih, socialnih

in drugih pravic udeležencev ne glede na njihovo število. Prav mi Slovenci smo si vedno prizadevali, da bi prišlo do dialoga, seveda pod pogojem, da nas najprej priznajo kot narodnostno skupino z vsemi pravicami, ki ji pritičejo. Spričo stalnega zavračanja naših najbolj upravičenih in zmernih zahtev, smo postali zaskrbljeni in se bojimo, da se nas skuša izolirati, morda celo z asimilacijskimi nameni. Prav to je predstavljalo in še vedno predstavlja veliko oviro, da bi prišlo do demokratičnega, odkritosrčnega in odgovornega dialoga, na katerega smo v ostalem mi vedno pripravljani.

»Vendar pa moram poudariti — je zaključil dr. Škerk — da dialektika med političnimi strankami še zdaleč ni dovolj za zagotovitev narodnostnih pravic. Dialektika je namreč nekaj občasnega, spremenljivega in začasnega, medtem ko je zakon splošen, trajen in velja za vse čase in okolnosti.«

»Pripominjam še — je pristavil zastopnik Slovenske skupnosti — da do zdaj ni bil še noben Slovenec vključen v pokrajinske nadzorno-pravne odbore. Opozarjam tudi, da velja na Tržaškem poseben zakon za volitve v pokrajinski svet, ki je diskriminacijski do Slovencev.«

Za spreminjevalni predlog predstavnika Slovenske skupnosti so glasovali poleg dr. Škerka še komunisti in predstavnik socialistične stranke proletarske enotnosti Betoli. Proti Škerkovemu predlogu so se izrekli demokristjani, socialni demokrati, misovci, liberalci in republikanec. Svetovalci italijanske socialistične stranke, ki na volitvah prejema tudi slovenske glasove, so se vzdržali.

Podoben spreminjevalni predlog, kakor je bil dr. Škerka, so stavili tudi komunisti. Tudi njihov predlog je zbornica zavrnila. Razprava je bila zaradi medklicev misovcev in liberalcev zelo živahna, včasih celo napeta in burna.

Burgiba kot zgled treznosti v Afriki

Tunizijski predsednik Burgiba je izjavil, da se ne strinja s sklepom, ki ga je sprejela Organizacija afriških držav na svojem zborovanju ob koncu prejšnjega tedna v Addis Abebi, češ da bo pretrgala diplomatske odnose z Veliko Britanijo v primeru, če London do 15. decembra ne bo rešil rodezijske krize tako, kakor hočejo te afriške države. Po Burgibovem mnenju položaja ne bo mogoče rešiti z izzivalnimi in zastraševalnimi manevri, ampak z vztrajnim in inteligentnim prizadevanjem samega rodezijskega ljudstva.

Ravno to upa tudi britanski ministrski predsednik Wilson, ki namerava nasloviti poziv na bele Rodezijce, naj sami napravijo konec svoji odcepitvi s tem, da si izvolijo novo, manj ekstremistično vlado, ki

bo pripravljena obnoviti z Londonom pogajanja o neodvisnosti.

Organizacija afriških držav je medtem naročila svojemu vojaškemu odboru, naj preučijo, kakšne ukrepe naj bi sprejeli v primeru, če se položaj po 15. decembru ne bo spremenil.

Britanski vladni predstavniki so izjavili, da je treba ta »ultimat« Organizacije afriških držav sicer resno upoštevati, vendar ne verjamejo, da bo prišlo do najhujšega. Britanski Commonwealth je vzdržal že drugačne krize.

Vprašanje je tudi, kaj bi afriške države dosegle, če bi pretrgale z Veliko Britanijo. Oropale bi se velike gospodarske pomoči in se še bolj osamile v svetovni politiki ter se izpostavile nevarnosti, da postanejo prej ali slej plen kitajskega imperializma in kolonializma, seveda pod geslom »svetovne revolucije«. Afriške črnske države se obnašajo v svetovni politiki kot nepremišljeni in impulzivni otroci, ki ne mislijo na posledice in ne poznajo stvarnosti in nevarnosti »velikega sveta«. Njihova igra z orožjem in siljenjem k samim nasilnim rešitvam problemov, ki jih imajo, pa lahko postaneta tudi nevarna za svetovni mir.

Med vsemi afriškimi državniki pa kaže tunizijski predsednik še največjo mero treznosti, realizma in modrosti.

LEPA KNJIGA O NASIH PLANINAH

Danes je izšla iz tiska v tiskarni Keber v T. stu knjiga »Pot v planine«, ki jo je napisal Rafko Dolhar. To je knjiga, ki prikazuje v jedrnatih in lepih slovniških besedah lepote Julijskih planin, ki jih avtor pozna kot le kdo, saj so njegov domači svet.

Na to knjigo (okrog 160 strani), tiskano na lepem papirju in opremljeno z izvornimi avtorjevimi fotografskimi reprodukcijami, za danes samo opozarjamo kot na lep doprinos k naši literarni dejavnosti in kot na najprimernejše božično darilo. Podrobnejše poročilo o njej bomo prinesli v eni prhodnih številkih.

I Tržaškega

Dolina:

Še o zemljiščih, po katerih pojde naftovod

Kot smo zvedeli, je bil v ponedeljek, 6. t. m., v Dolini sestanek lastnikov zemljišč, ki so včlanjeni v Konzorcij razlaščenec s sedežem v Trstu, ul. Geppa 9. Predstavniki te ustanove so udeležencem sestanka sporočili cene, ki jih naftovodna družba Siot zdaj ponuja za zemljišča, na katerih grafi naftovodne naprave. Te ponudbe se tičejo le drugega seznama lastnikov zemljišč. Ponujene cene gredo od 700 do 900 lir za kv. meter. Lastniki zemljišč, ki so bili prisotni na sestanku, pa se s takim cenami niso strinjali in so jih odklonili. Zato so predstavniki konzorcija sprejeli stališče prizadetih lastnikov, naj bi prišlo do skupnih akcij in skupnega delovanja med konzorcijem in Odborom za pomoč razlaščenec, ki ima svoj sedež v ulici Machiavelli 22 v Trstu.

V tej zvezi smo se obrnili na predstavnike omenjenega odbora, ki so nam izjavili tole. Odbor je vedno zagovarjal skupne akcije in nastope za zaščito pravic in koristi naših ljudi. Tudi v zadnjem času, ko je postalo že vsem jasno, da se bližamo odločilnemu trenutku, je odbor s pismom z dne 24. novembra predlagal konzorciju skupne nastope.

Nihče pa ne more reči, da se odbor hvali, ko trdi, da je njegova zasluga, oziroma da je posledica prizivanja na vse pristojne organe — od prefektore do državnega sveta v Rimu — če je v tem vprašanju bila odzeta Ustanovi industrijskega pristanišča odločilna beseda in če je prišlo do neposrednih pogajanj med predstavniki naftovodne družbe in predstavniki lastnikov zem-

ljišč. Na teh pogajanjih pa lastniki ne nastopajo v podrejenem položaju, temveč oboje z vsemi sredstvi, ki jim daje na razpolago zakon in ki so jih navedli v svojih prizivih. Družba Siot ni namreč pristala na pogajanja iz vljudnosti, temveč ker je k temu koraku bila prisiljena.

Predstavniki konzorcija — so nam še poudarili zastopniki odbora — so svoj čas naša stališča omalovaževali, danes pa vse kaže, da so bila pravilna in v korist prizadetih lastnikov.

Odbor je bil in je še vedno za skupne nastope — se je zaključil razgovor z njegovimi predstavniki — a ti nastopi so možni le, če obstaja med obema ustanovama soglasje vsaj v bistvenih vprašanjih.

ZAPOSLITEV IN BREZPOSELNOST V TRSTU

31. oktobra je bilo v Trstu zaposlenih 92 tisoč 900 delavcev ali 3,9 odstotka manj kot istega dne lani. Pač pa se je število zaposlenih nekoliko povečalo v primeri z letošnjim septembrom.

31. oktobra je število brezposelnih znašalo 7 tisoč 318 ali 5,7 odstotka manj kot istega dne lani.

Iz Nabrežine:

Proslava 700-letnice Dantejevega rojstva

Občinski svet je v torek na redni seji proslavil 700-letnico rojstva velikega italijanskega pesnika Danteja Aligherija. Slavnostni govor je imel župan Legiša, ki je med drugim dejal:

Italija in ves kulturni svet letos proslavlja sedemstoletnico Dantejevega rojstva. Nahajamo se torej v Dantejevem letu, ki »nudi — kot je napisal slovenski pisatelj, naš domačin, Alojz Rebula — sodobnemu človeku možnost, da se sooči z duhovnim pojavom, ki mu lahko postane kaj več kot edinstveno kulturno doživetje: to je pojav, s katerim si lahko sin atoma pogleda iz oči v oči v samem območju žive usodnosti.«

Dantejevo ime je tesno povezano z imenom dežele, v kateri se je rodil. Tesno je bil povezan z življenjem in dogajanjem svoje dežele. Zanimali so ga dogodki v svetu tedanjih občin, katerih neposredna vrednost se je kazala v sporu med strankami in katerih vsakdanje perspektive so ostajale le v krogu mestnih obzidij.

»Da bi pa mogel govoriti vsem strankam in ljudem — je v svojem govoru na slavnostni seji Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu poudaril ministrski predsednik Aldo Moro — ki so se bojevali v tem malem svetu, je moral Dante zbrati jezik vseh ljudstev Italije. To je bil prvi korak k oblikovanju nove človeške generacije. Zunaj občin in zunaj vseh velikih strank, guelfov in gibelinov se je ustvarila v Italiji na hvalo Danteju intelektualna Italija. V tem je njegova slava kot očeta italijanske domovine, slava, ki mu je nihče ne more oporekati.«

Dante je avtor Božanske komedije, tega velikega in nesmrtnega speva, o katerem pravi znani zgodovinar in publicist Luigi Salvatorelli, da je »najvišji umetniški izraz mladega italijanskega naroda, ogledalo razprav in političnih bojev tedanjega časa, znanstvena in religiozna enciklopedija zrelega italijanskega srednjega veka.«

Toda Dante ni bil samo velik umetnik, temveč tudi avtor političnih spisov, bil je skratka angažiran pisatelj in pesnik, kot danes temu pravimo.

ZA VEČJO KONKURENCNOST TRŽASKEGA PRISTANA

Trst bo prejel dve milijardi in pol iz vsote 75 milijard lir, katero je parlament odobril v okviru vsedravnega načrta za pristane.

Agencija Italia poroča, da bodo od vsote dve milijardi in pol porabili milijardo 253 milijonov za mehanizacijo Splošnih skladišč, kar bi moralo omogočiti radikalno izboljšanje opreme. Zadevna priporočila je sestavila posebna komisija, upošteva jo glavno potrebo tržaškega pristana, to je povečanje hitrosti in zmanjšanje stroškov. Tako naj bi postal Trst bolj konkurenčen nasproti tujim pristanom pri pridobivanju tranzita.

DELO DOSEDANJE POKRAJINSKE UPRAVE

Pokrajinska uprava v Trstu, katero so sestavljale stranke leve sredine, je po devetih mesecih odstopila v zvezi s proračunom. Vendar je v tem kratkem času opravila znatne obveznosti, zlasti na področju javnih del.

Končala, začela in projektirala je javna dela za milijardo 760 milijonov lir, ki se tičejo bolnišnic, šol in pokrajinskih cest. Tako so letos končali dela v znesku 271 milijonov lir, med katerimi je treba omeniti zlasti šoli na Vrdelski cesti ter ureditev začasnega sedeža mednarodnega središča za teoretsko fiziko na Oberdanovem trgu.

Zdaj izvajajo dela v znesku nad 131 milijonov lir in v kratkem bodo pričeli javna dela za milijardo 155 milijonov. Omeniti je treba zlasti modernizacijo umobolnice ter gradnjo novega sedeža državnega arhiva.

Bil je univerzalen duh in zato so postala njegova dela last vsega kulturnega sveta.

»V svetu, kjer so obstajala huda nesoglasja med državo in državo, občino in občino, v mestih pa med oboroženimi strankami — je pred kratkim poudaril eden vodilnih italijanskih politikov in mislecev — je ta neustrašni duh, ki ni klonil niti pred obsodbami niti pred obljubami niti v mučnem izgnanstvu niti pred hudim domotožjem, je tudi proti svojemu času, v svojem delu o politični znanosti »Monarchia« ustvaril idealno vizijo človeške ureditve. Ta vizija je v načinu in obliki ter terminologiji, tudi proti svojemu času, prednica tiste nadnacionalnosti, ki nam je danes tako blizu in vsa izvira in želje po pravičnosti in obnem miru. Ta ideja združuje v sebi, ob uveljavljanju enotnosti človeškega rodu in skupne odgovornosti opravičilo sodobnih struktur nove interracionalne družbe. Porojena v političnih strasteh je Dantejeva poezija usvojila sredstvo občje italijanske razumljivosti in se izkazala za vsesplošno človeško vrednoto. Up o poboljšanju in odrešitvi je postal politična spodbuda in je sugeriral Danteju težnjo po vsesplošni slogi ljudstev.« In tako smo danes Italijani in neitalijani zbrani, da skupaj poslušamo sporočilo avtorja De Vulgari Eloquencia in Convivia, pisatelja Monarchie in pesnika Božanske Komedije.«

Župan je govor zaključil s predlogom, naj se pot, ki iz devinskega trga vodi v pristanišče, simbolično poimenuje po Danteju. Občina namreč nima svoje toponomastike, nima torej posebnih ulic in trgov, temveč le vasi, zato more biti vsako poimenovanje ulic in trgov le simbolično.

Voditelj komunistične opozicije Albin Škerk se je s predlogom strinjal in pohvalil pobudo odbora, hkrati pa pripomnil, da bi moral občinski svet velikemu duhu, kot je Dante, posvetiti posebno, izredno sejo.

Svet je nato sklepal o več vprašanjih redne uprave.

Pisma uredništvu

Zelo sem bil presenečen, ko sem v nedeljskem Prim. dnevniku v rubriki domačega športa bral, da se smatra za »domače« moštvo tudi nogometni klub Rosandra-Zerial, kar pa nam že priimki (kot Vignali, Bertola, Bazzara, Metullio itd.), ki sem jih zapazil v torkovem poročilu tekme, zanikajo. Čudil sem se tudi, da je ta klub smatral za potrebno, da o svojem delovanju poroča tudi v slovenskem dnevniku, saj se je doslej posluževal le lista »Il Piccolo«, ker mu je ta tudi bolj domač. Morda si bo kdo lahko mislil, da so nekateri, čeprav kasno, vendarle spoznali, da se pri nas obnese športno in sploh vsako delovanje, če se razvija v domačem duhu. Posledica takega spoznanja pa bi moral biti razpust tega nepopularnega kluba, ker pri nas že deluje res domače športno društvo, ki ga sestavljajo in podpirajo izključno domačini.

Zal pa ni tako Nekdo je »vzbudil od smrti« ta klub, da bi lahko še zavajali tiste, ki mu v d'brbi veri sledijo. Kot kaže, pa je njegov cilj, da zavira razvoj in škoduje ugledu domačega SD Breg, proti kateremu je naperjeno vse delovanje tega kluba. Vodstvo kluba na primer je prišlo na dan z zelo »izvirno zamislijo«: z bogato večerjo namerava pogostiti svoje najete igravce z dolgoletno nogometno kariero, če bi ti premagali naše športno društvo, ki ga sestavljajo sami mladi fantje iz naših vasi. Po njihovi interpretaciji športa, ki teži samo po rezultatu, bi smeli ti mladinci na igrišču le proti plačilu kot gledavci. Ti naj bi občudovali in navijali »kampiencem«, mobiliziranim po vsem mestu, ki pa zaradi starosti lahko nastopajo le v III. kategoriji. Lep 10:0! O tem bi raje malo pomislili tisti, ki se navdušujejo ob tekmah neenakih nasprotnikov, kajti take tekme ne delajo športu nobene časti.

Z. B.

ZIVAHNI SEJEM

V soboto je goriški župan Martina odprl običajni goriški Andrejev sejem, ki ima že stoletno tradicijo. Glavni delež sejma odpade seveda na vsakovrstna zabavišča, ki so natrpana na Travniku, na Battistijevem trgu in okoli ljudskega vrta. Stojnice vsakovrstnih potujočih prodajalcev in »mandolarjev« so pa razkropljene povsod naokoli.

V okvir sejmovanja spadajo tudi razne razstave, za katere se zanima prav dosti obiskovalcev. Razstava znamk in starega denarja je prirejena v mladinskem domu na trgu Culiat. Udeleženi so tudi naši filatelisti iz Slovenije in iz Trsta, poleg avstrijskih in italijanskih. Gospodarji se najraje ustavljajo na Izvoznem trgu, kjer razstavlja 18 podjetij nad 120 najmodernejših kmetijskih strojev. Tudi tu so udeleženi slovenski trgovci, med njimi tudi Terpin z Bukovja.

Kdor se preveč utruji in užaja na poti mimo stojnic, zabavišč in razstav, zavije na vinsko razstavo in pokuševališče domače kapljice. Tu si lahko privoščijo vse mogoče prigrizke od rib do kranjskih klobas. Med petnajstimi vinskimi pridelovalci razstavlja in točijo svoja vina tudi naši znanci Komjanc z Valerišča, Gradnik s Plešivega in Bužinel iz Krmina. Zlasti prva dva točita odlična vina iz lastnih kleti. Zato se je pri njihovih stojnicah drenjalo zlasti v nedeljo zvečer vse polno strokovnih in nestrokov-

nih pokuševalcev, ki sodijo, da bosta morala dobiti prvo nagrado.

Pohvalno je treba tudi omeniti, da je mestna policija poskrbela, da se cestni promet nemoteno razvija. Druga značilnost letošnjega sejma je ta, da ne kriči na sejmu toliko preglušujočih zvočnikov kot druga leta.

Sejem se bo končal v soboto in nedeljo s kulturno prireditvijo. Kot je že znano, bodo nastopili na mednarodni pevski tekmi številni zbori iz naših krajev, iz Slovenije in iz Avstrije. Goriški slovenski pevski zbor »Lojze Bratuž« pa letos, žal, ne bo nastopil.

Splošna sodba o sejmu svetega Andreja je, da postaja od leta do leta večja gospodarska in turistična privlačnost.

TEKMOVANJE IZLOŽB

Zveza goriških trgovcev je razpisala ob letošnjem Andrejevem sejmu zanimivo nagradno tekmovanje za najlepša izložbena okna. Najbolje bodo ocenjene izložbe, ki upoštevajo motive z Andrejevega sejmovanja, o stari Gorici ali o goriških spomenikih.

Trgovine, ki se udeležujejo tekmovanja, so razdeljene v tri vrste: v oblačilno, prehranjevalno in z različnim blagom. Vseh

Iz Goriške

udeleženih podjetij je 31. Izložbena okna bodo ostala odprta do 12. decembra. Potem bodo razdeljene nagrade, katerih prva obstaja v zlati medalji in v nagradi 25.000 lir.

Nekatere izložbe so prav okusno urejene. Domiselna je izložba peka Skorijanca na Kornu, ki predstavlja iz kruhkov izdelane figure stare Gorice z Attemsovo palačo v ozadju.

NOVI AVTOBUSI

Na seji mestnega odbora, ki se je sestal prejšnji petek, je poročal župan Martina o svojem posredovanju glede upravnih zadev v Rimu. Med drugimi točkami dnevnega reda so imeli odborniki tudi razpravo o obnovi mestnih prevoznih sredstev.

Za nakup novih avtobusov je županstvo naprosilo pri Montovi hranilnici in posojilnici posojilo v iznosu 150 milijonov lir. Ker pa je ta denarni zavod odgovoril, da ne nudi posojil v take namene, in ker ima že druge obveznosti, se bo morala občina obrniti drugam.

Pevma: POGREB

V ponedeljek popoldne je zvonilo na zadnji poti našemu sosedu Jožefu Korsiču. Učakal je 78 let, ki jih je še mladostno nosil. Bolezen ga je zgrabila kar na naglo in je umrl v bolnišnici v par dneh.

Pokojni je bil znana osebnost ne samo v Pevmi, ampak tudi v Gorici, kjer je bil dolgo let zaposlen kot pisarnovodja pri odvetniku Pavletiču in nato pri Tonklju.

Rajni je bil tudi zaveden Slovenec. Naj počiva v miru!

Podgora:

USLISANE PRITOŽBE

Podgorski občani so se že večkrat popolnoma upravičeno pritoževali, da nihče ne poskrbi za ureditev cest in odtokov, zlasti v spodnjem koncu vasi. Na pobudo nekaterih gospodarjev je odšlo h goriškemu županu posebno odposlanstvo s pritožbami o premali skrbi občine za podgorski okoliš. Prikazali so, da je potrebno popraviti in asfaltirati zlasti staro cesto od železniškega podvoza pod progo proti ločniški postaji.

Župan je obljubil, da bo ustregel tej želji podgorskih prebivalcev. Držal je besedo in cesta je danes že asfaltirana. V Podgori so pa potrebna še druga javna dela in popravila klancev okrog šole in drugod. Podgorci upajo, da bo novi župan pokazal skrb tudi za nadaljnje potrebe njihove vasi.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

JUBILEJNA SEZONA 1965-66

V NEDELJO, 12. DECEMBRA, OB 16. URI IN
V NEDELJO, 19. DECEMBRA, OB 16. URI
V KATOLISKEM DOMU V GORICI

Saša Skufca (Po Grimmu)

JANKO IN METKA

OTROSKA SPEVOIGRA V TREH DEJANJIH

Kežija: Jožko Lukeš Scena: Demetrij Cej
Glasba: Viktor Fabiani

Orkester vodi: Oskar Kjuder

Korepetitor: Sergij Radovič

Proda'a vstopnic v kavarni Bratuž v Gorici ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Katoliškega doma.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

Špeter:

VAZNEJSE SKRBI

Srednješolski študentje v Vidmu so vpriporili že več demonstracij in protestnih obhodov po mestu z zahtevo, da se odpre v Vidmu zdravniška fakulteta. Krajevni upravni odbori tudi glasujejo za ta predlog. Predložili so ga tudi občinskim svetovavcem v Špetru in tudi v Slenartu v pretres in v odobritev. Tudi v ostalih slovensko-beneških občinah se bodo občinski možje posvetovali o medicinski fakulteti v Vidmu.

To vprašanje pa zanima naše ljudi le delno celo zelo malo. Če kaka naša družina zmore, poslati študirat svojega sina na visoke šole, je skoro isto, ali gre v Videm ali v Trst. Tu so vsaj slovenski zavodi in se visokošolec znajde tudi v domačem okolju, katerega pa v Vidmu ni ali pa bi ga bilo potrebno šele ustvarjati.

Po naših dolinah imamo druge, za naš obstoj važnejše skrbi. Vsemu svetu je znana resnica, da so naši hribovski kraji gospodarsko strahotno zanemarjeni. Zato tudi izseljevanje neprestano prazni naše hiše in vasi.

Druge naše skrbi se tičejo tudi kulturnega obstoja. Saj nimamo niti otroških vrtcev za svoje otročiče, kjer bi se vzgajali in prejemale začetne nauke v materni besedi. Na desettisoče Slovencev po vaseh pod Matjurjem nima niti ene osnovne šole v svojem jeziku. To je stara in žalostna resnica, ki jo videmske in rimske oblasti tako rade pozabljajo. Otroški vrtci in osnovne šole v materinščini so nam potrebne, potem nas šele lahko vprašujejo, kaj mislimo o univerzi.

Če dvignemo glas za naše šole, se zdi nekaterim oblastnikom in strankam, da preklinjamo in da težimo po nečem nemogo-

narodne manjšine v Beneški Sloveniji sploh ni. Da Slovenci po teh krajih in vaseh obstajajo in žive, je po dolgih težavah priznala sama cerkvena oblast, ki je upeljala v naše cerkve obrede in mašne molitve tudi v slovenskem jeziku. Kakor se sliši domači jezik tukajšnjih prebivalcev v cerkvah, tako se bo moral prej ali slej tudi v vrtcih in osnovnih šolah. To je naša skrb, to je naša pravica!

V DUHU SPOZNAVANJA

V Vidmu je izšel te dni v furlanščini in italijanščini sestavljeni koledar »Stele di Nadâl (Božične zvezde) za leto 1966. Izdal ga je katoliški tednik »La Vita Cattolica«. Vsebinsko je zelo pestra in poljudno pisana.

Posebno zanimiva pa je v tem koledarju novost, da je vanj prodrla tudi — slovenščina. V koledarskem delu so navedena vsa svetniška imena tudi v slovenščini, počim. Ali pa kratko odrežejo, da slovenske leg furlanskih in italijanskih. Na žalost pa moramo pripomniti, da so nekatera le preveč spačena, ker je manjkal slovenski korektor. Kljub tej pomanjkljivosti pa nas veselijo, da so v tem zelo razširjenem koledarju našeta tudi slovenska svetniška imena. Za to gesto zasluži tednik »La Vita Cattolica« pohvalo.

Se bolj važen in prav v duhu medsebojnega spoznavanja je v tem furlanskem koledarju članek z naslovom »Ivan Trinka«, v katerem podaja župnik Cramaro kratek prerez življenja in dela Ivana Trinka. V italijanščini pisani sestavek krasi velika slika slovensko-beneškega buditelja. Na koncu pa je v lepi slovenščini natisnjena Trinkova pesem »Bajtica moja«, povzeta iz Trinkovega koledarja 1964. Poleg slovenskega besedila je tudi lep, čeprav ne dobeseden, prevod v italijanščini.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nemška antologija „jugoslovanske“ proze

To leto je zahodnonemška založba Horst-Erdman-Verlag izdala antologijo jugoslovanske proze pod naslovom »Ein Orden für Argil« (Odlikovanje za Argila), kar je naslov edinega makedonskega prispevka v tej antologiji, proze Živka Činga.

Pričakovali bi suverena pregled najboljših stvaritev novih jugoslovanskih literatur, a nas žal stvarnost te antologije pouči o prav nasprotnem.

Na strani 25 beremo pod opombami založbe, da je uredniški odbor pod vodstvom Mila Dora zaradi množice tekstov moral opustiti natis marsikatero prozo, »ki premalo odgovarja posebnemu smislu te zbirke«. Surrealistična, meditativna in abstraktna proza se je morala umakniti tekstem, v katerih »lahko bralci izvejo kaj o zemlji in ljudeh«. Tu se moramo vprašati, ali živi neka literatura zato, da opisuje zemljo in ljudi, oziroma, ali ni nekaj drugega, avtentična izpoved pisateljeve osebnosti. Modernistična proza je značilnost današnjih jugoslovanskih avantgard; kdor na to prozo hote ali nehoti pozabi, je bistveno okrnil in izmalčičil podobo sodobnih jugoslovanskih literatur. Drugo vprašanje, ki ga ta antologija vzbuja, je vprašanje, kaj je sodobnost. Uredniki antologije svojega kriterija prav nič ne utemeljijo ali razložijo, temveč je zanje brzgone sodobnost tudi tisto, kar leži pred prvo svetovno vojno, saj si drugače ne moremo razložiti natisa proze že 1908 umrlega srbskega satirika Radoja Domanovića. Nekritični bralci pa bodo ob njegovem tekstu, ki smeši danes že v zgodovino za ite srbske razmere, mislili, da gre za satiro iz sodobnosti. S tem pa še ni rečeno, da niso nekatere Domanovićeve bodice aktualne tudi danes.

Kaj je torej sodobnost? Se začne ta šele leta 1945 ali že prej, po prvi svetovni vojni, pred prvo svetovno vojno, ko Jugoslavije sploh še ni bilo? Sestavljalci tega »literarno-turističnega vodiča po Jugoslaviji« bi se vendarle morali odločiti za kak resen kriterij! Tako pa imamo pred seboj tipično dezorientacijo o jugoslovanskih sodobnih literaturah.

Je sodobna literatura res samo literatura, ki opisuje sodobno situacijo? Znano je, da nekateri sodobni avtorji ne jemljejo snovi iz sodobnosti. Tako se godi morda najuspešnejša povojna slovenska drama, Smoletova Antioha, v antičnem času. Vendar je ta čas predstavljen tako, da takoj vemo, da je le navidezen, pseudohistoričen. Pred nami se odpre zamaskirana podoba sodobnosti. Zaradi posebnih družbenih razmer je namreč avtor le na tak način neokrnjeno izpovedal resnico

o svojem času in ljudeh, predvsem pa o problemu posameznik — družba.

Urednik Milo Dor je iz antologije izpustil sugestivno lirično zgodovinsko prozo za Andričem najpomembnejšega starejšega srbskega pisatelja Crnjanskega, pač pa je v antologijo vključil že omenjenega Domanovića.

Toda kako smo odrezali Slovenci? Poglavje zase je že uvod urednika Mila Dora, ki se je na široko razpisal o Srbih in Hrvatih. Slovcem pa je nameril le en sam pičel odstavek. Kot najboljšo slovensko prozaiste omenja Draga Druškovića (1), Vladimirtja Kavčiča, Smiljana Rozmana, Andreja Hienga in Bena Zupančiča, čeprav je takšna trditve sporna. Drago Druškovič je predvsem časnikar, ki pod psevdonimom Rok Arih objavlja le malo pomembno agitatorsko prozo. Ne moremo ga prišteti k najpomembnejšim slovenskim pisateljem in ob tem pozabiti na kritične mlade pisatelje, ki so se zbirali ob zdaj prepovedani reviji Perspektive (Smole, Božič, Kovačič, Seligo) in ki spadajo k prenoviteljem slovenske literature, saj zastopajo moderen literarni koncept, ki spominja na sodobna literarna prizadevanja v Franciji, Nemčiji, na Poljskem in drugod po svetu. Slovence reprezentirajo v antologiji Ivan Cankar, Andrej Hieng in Beno Zupančič. Kje je tu kriterij sodobnosti?

Makedonci so zastopani samo s tekstem Živka Činga, medtem ko manjka tako pomemben pisatelj, kot je to Slavko Janevski, utemeljitelj moderne makedonske literature.

Literarni večer srednješolcev na Opčinah

Ob nabitosti... prazni dvorani je šest tržaških srednješolcev skušalo dokazati pesimistom, da bo vsaj del naše mladine prerasel gluhi ambient in po športnem tednu pokazal svojo radoživost tudi na kulturnem področju. In to v Trstu ni malo. Spomnimo se samo na to, koliko dijakov odhaja z naših športnih prireditev ali iz Kulturnega doma, na ves glas kramljuje v tržaškem italijanskem narečju. Če si v takšnih razmerah srednješolec sam od sebe, izven šolskih obveznosti, še »s tinto prste maže...« če pred prazno dvorano izziva s svojim nastopom tiste, katerih ni, češ, tukaj sem... potem upam, da vsa naša mladina le ni od muh. Čeprav imamo pred seboj v glavnem le »trop, ki

V antologiji je sicer zastopana sugestivna moderna proza Miodraga Bulatovića, Vladana Desnice, Jare Ribnikar, Petra Segedina ali Ivana Slamnika. Ti teksti pa se utopijo v poplavi politično črno-bele literature.

Tudi o jugoslovanski sodobnosti izvemo zelo malo. Le redki teksti (Desnica, Slamnik, Soljan, Zupančič, Copic, Bulatović) se je dotikajo. In prtem je bilo toliko značilnih in kritičnih prikazov sodobnosti vendarle tudi objavljenih, zlasti po revijah (glej Perspektive). Seveda ob tem ni rečeno, da določeni partizanski teksti ne bi bili kvalitetni (n. pr. Andričeva novela Buffet Titanic verjetno v slikanju judovskega vojnega trpljenja presega podobe rimskih judovskih scen v Hochhuthovi drami Namestnik).

Ta antologija je doslej največja zbirka jugoslovanske proze v nemškem prevodu. Zaradi nejasnosti v uredniškem konceptu pa žal ni tisto, kar bi lahko bila. Cudno, da izdajatelj in založnik tako pomembnih izdaj ne najdejo nekonformističnih strokovnjakov, ki bi imeli realen odnos do jugoslovanskih literatur. In zakaj so prevedeni slovenski in makedonski avtorji iz srbohrvaškega prevoda?!

Morda se bo kljub temu našel kak založnik, ki se bo začel tudi zaradi te antologije živahneje zanimati za jugoslovanske literature. Toliko bolj slabo znamenje je torej, da ta antologija ni živo pričevanje o sodobni jugoslovanski literarni produkciji, ki je v svojem kakovostnem vrhu izrazito sodobna in tudi za tujega bralca pomembna, saj zrcali jugoslovanski prispevek k sodobni svetovni literarni dejavnosti in reprezentira različne nove tehnike od surrealizma do nouveau romana in je v kritičnem odnosu do sodobnosti, iz katere izhaja. Jugoslavija ni več eksotična dežela, da bi mogle ostati nezabeležene neumnosti, kot je ta uredniški antologijski nesmisel sodobnih jugoslovanskih literatur.

Lev Detela

„Literarne vaje v 17. letu“

Prva letošnja številka »Literarnih vaj«, ki je izšla te dni — in z njo je stopila ta simpatična dijaška revijica v 17. leto svojega izhajanja — se predstavlja v bistvu v dosedanji podobi, na enaki kvalitetni ravni in z enakim uredniškim prijemom, kar je vse postalo že tradicija. Kot urednik je podpisan prof. Martin Jevnikar.

Nenavadno veliko je v tej številki pesmi, ki so jih prispevali Marija Benedetti (sedem) Sergij Canciani (eno) in Sergij Verč (tri). Najboljša je gotovo Cancianijeva pesem »O samoti«, v kateri najdemo nekaj verzov, ki so vredni da bi jih podpisal tudi kak priznani pesnik. Pesem resnično dobro izraža občutek samote v vročem poletju neke v predmestju ali na podeželju. Iz nje veje melanholija. Pesmi Benedettijeve izražajo ponekod pristno pesniško doživetje in že kar uglajen verz, druge pa so še začetniške in močno pod vplivom moderne iz začetka tega stoletja, kar vpliva nekoliko šolsko. Toda lahko, da se bo tudi Benedettijeva razvila, če bo vztrajala. Sergej Verč pa je mladenič, ki ljubi v pesmi dramatično gesto oziroma snov in pri tem ga precejkrat zanese v deklamiranje gesel, ki diše po političnem aktivizmu, tako zlasti v pesmi »Le enkrat«. Poezije je zato v njej bolj malo.

Z zanimanjem prebere človek spis Mirande Vodopivec »Trgatev«, ki je v bistvu prizadeto napisana preprosta reportaža iz dni trgatve. Mlada avtorica je znala izraziti v njej nekaj značilnosti, ki dokazujejo, da zna dobro opazovati, in katerih bi se ne bilo treba sramovati niti nobenemu »pravemu« pisatelju, kot priča na primer naslednji odlomek: »Iz sosednjih vinogradov so prihajali ra-

dijski zvoki. Prijetno bi bilo poslušati, če bi poleg njih ne prihajali še glasovi fantov, ki so skušali posnemati popevkarja. Kako romantično! Namesto lepih slovenskih ljudskih pesmi so na kolih obešeni radijski sprejemniki! Namesto ubranega petja hripavi glasovi razglašanih fantov! Kako različna je današnja trgatve od tiste, ki jo opisujejo razni pisatelji! Kaj je ostalo od tradicionalne kmečke, idilične trgatve? Sicer pa ti ljudje, ki jih danes vidim tu okoli, niso kmetje. Delavci so, ki enkrat na leto pobirajo sad, ki jim ga zemlja tako mimogrede nudi.«

Marija Benedetti je objavila tudi nekaj dnevnik z naslovom »Utrinki«. V kratkih odstavkih, ali boljše rečeno zapiskih izraža svoje misli in občutja ob spominih, srečanjih in doživetjih. Priznati moramo, da so prijeto napisani in nas tu pa tam tudi ganejo s svojo človeško pretresljivo vsebino. Zelo moderno pa je napisana kratka črtica abiturientke Nore: »Neusmiljene roke«, samomorilske blodnje mlade psihopatinje. Drugi sestavek si na ravni dobro napisanih šolskih nalog oziroma literarnih vaj in se tako skladajo z namenom te revijice. Na koncu najdemo že tradicionalni humoristični prispevek, rubriko »Kulturne novosti« s poročilom o podelitvi radijskih nagrad za novele in »Sporočila uredništva«, glede katerih bi bilo želeto, da bi se razširila in da bi uredništvo v njih kritično obravnavalo poslana prispevke ter učilo mlade sodelavce, kako naj pišejo.

Številka je ilustrirana z linorezi dijakov, lesorez na prvi strani pa je delo prof. Avgusta Černigoja.

se poti in trudi«, smo jih le veselili. Končno v Trstu ne potrebujemo le pisateljev, spretno pero je tu potrebno kjerkoli, le da ima bodoči časnikar, urednik, radijski sodelavec (pa tudi trgovec, uradnik ali politik — in niti drugim ne škodi) nekaj čuta za jezik in da ima slovnico v mezinu. Žal pa je kateri izmed nastopajočih delal s slovenščino kot sv. . . z mehkom. Vem, da imajo v Trstu tečajje italijanščine za Italijane, Slovenci pa svojo materinščino morda tako obvladamo, da nam kaj takega res ni potrebno... Sicer pa se vrnimo k našim mladim piscem, saj razen enega slovenščino le kar dobro obvladajo.

Neva Lukeš je brala spis, ki je bil lani nagrajen in objavljen v Literarnih vajah. Tam je boljše učinkoval, medtem ko so pri branju izstopile hibe: premalo topel in premalo izrazit prijem, tako da je sestavek učinkoval kot govor. Lukeševa naj bi pripravila kaj novega in naj bi predvsem opustila izražanje odraslih ter zamenjala šolsko neoseben slog s pristno svojim, toplo dekliskim. Ob tako lepem motivu bi osebnejše pisanje poslušalca bolj prepričalo. Lukeševa kaže več inteligence kot umetniškega daru.

Nadja Kriščak se je prav tako predstavila s spisom, ki je bil že objavljen (brala ga je kar cobro Milojka Sosič.) Živo branje je tudi tu pokazalo, kako živ stik s publiko nezmotljivo razkrije vse, kar je preveč literarnega! Čeprav kaže Kriščakova občutljivost in bistrino, njeno pisanje ni še toliko svojstveno, da bi ji mogli napovedati literarno bodočnost.

Sergij Canciani (njegove pesmi je pretiho bral Darij Vrevec) je prebrane pesmi že objavil v Vajah; Napajanje ob zgodnjem Kosovelu mu je izdalo nekaj čednih vrstic. Žal pa se hoče hkrati spogledovati tudi z abstraktno poezijo in tako je ob marljivem iskanju modernejših oblik vsebina zdrknila na drugo mesto.

Sestavek Jelke Daneu je odlično prebrala Nataša Sosič. Nekoliko predelanega smo že brali v Vajah. Ob branju je črtica učinkovala bolj sveže in pristno kot na papirju. Kakor je slog sunkovit, lapidaren, nekam iztrgan, vendarle izpričuje, da ima Danevova nekaj umetniškega daru. Lirični vložki, ki so najboljši, so nekoliko trdo vtakani v celoto, vendar je to del njenega sloga, saj isto značilnost izdajajo njene slike v baru Alcione. Za prvimi tremi je Jelka Daneu prva, ki ima že ose-

(Nadaljevanje na 9. strani)

GOSPODARSTVO

Nov poziv EGS Franciji

Ministrski svet Evropske gospodarske skupnosti je na zasedanju v Bruslju objavil nov poziv Franciji, naj se vrne v skupne organe za pospešitev gospodarskega in političnega zedinjenja Evrope. Trenutni predsednik, italijanski zakladni minister Colombo, je poziv izročil francoskemu diplomatskemu zastopniku Ulrichu. V Bruslju so predvideli, da se bosta sestala Colombo in francoski zunanji minister De Murville ta teden v Rimu, kamor se je nameraval podati, da bi se udeležil končne slovesnosti vesoljnega cerkvenega zbora.

Ministri petih držav so kljub odsotnosti Francije sprejeli več važnih sklepov. S 1. januarjem bodo carine v okviru Evropske gospodarske skupnosti znižane za nadaljnjih 10 odstotkov ter bodo tako zmanjšane za 80 odstotkov v primerjavi z letom 1958. Glede skupne zunanje tarife pa bodo pogovore nadaljevali ter je predviden nov tehnični sestanek ministrov še pred koncem leta.

1. decembra je pričel veljati pravilnik Skupnosti o pomarančah, ki zlasti zanima italijanske izvoznike. Če bodo cene pomaranč držav zunaj Skupnosti nižje od cen proizvajalcev v Skupnosti, bodo pri uvozu dodali carine za izenačenje cen. Izvršni odbor Skupnosti bo lahko v dveh mesecih predložil popravke k pravilniku.

Ministri so nadalje odobrili proračuna Evropske gospodarske skupnosti in EVRA-

VIŠANJE PLAČ V ITALIJI

Plače v Italiji so letos dalje naraščale, čeprav v manjši meri kot lani. Plače delavcev v kmetijstvu so bile oktobra za 7,8 odstotka višje kot istega meseca lani, v trgovini za 7,5 odstotka, v industriji za 6,4 odstotka in v prometu za 5,3 odstotka. Uradniške plače pa so se dvignile za 7,2 odstotka in v trgovini, za 5,7 odstotka v industriji ter za 3,1 odstotka v javni upravi.

Manjši letošnji porast je posledica dveh dejstev: zmanjšane ritma periodičnih poviškov ter kolektivnih delovnih pogodb, katerih letos ni bilo treba obnoviti za največje delavske kategorije.

Kardelj in Bakarić za razpolitiziranje gospodarstva

Edvard Kardelj in Vladimir Bakarić sta objavila zadnji čas izjave, v katerih sta poudarila, da je treba razpolitizirati gospodarsko življenje v Jugoslaviji. Temu pa se upirajo številni komunisti, ki so po partijski liniji zasedli ugodne položaje. Kardelj je dal tako izjavo »Ekonomske politike«, Bakarić pa »Slobodni Dalmaciji«.

Kljub gospodarski reformi, ki je povečala avtonomijo podjetij, se država po Kardeljevem še vedno preveč vmešava v številne sektorje gospodarskega življenja: v »razširjeno reprodukcijo«, v gospodarske odnose s tujino, v valutni režim, v kreditni sistem in podobno. Politični organi na ta način ovirajo popolno uveljavitev ekonomskih zakonov ter ustvarjajo ozračje, v katerem narašča rivaliteta med razvitimi in zaostalimi republikami.

TOM-a za prihodnje leto. Prvi proračun znaša 300 milijonov dolarjev, drugi pa sto milijonov; oba sta višja od letošnjih.

FRANCOSKO GOSPODARSTVO POD DE GAULLOM

Britanski list »The Economist« v zvezi z zadnjimi predsedniškimi volitvami v Franciji komentira gospodarski razvoj pod peto republiko.

Največji uspehi — piše časopis — so bili doseženi na finančnem področju. Izredni porast rezerv zlata in tujih valut je omogočil predsedniku De Gaullo, da je izzval Združene države ter dolar kot osnovo zahodnega monetarnega sistema. Brez te moči bi se bila De Gaullova diplomatska ofenziva izjalovila.

Drugačeno pa je po pisanju »Economista« stanje v razvoju francoske industrije. Francoska industrija se je razvijala v zadnjih sedmih letih počasneje kot v drugih državah Evropske gospodarske skupnosti. Negativno je tudi dejstvo, da so se v Franciji bolj kot drugod dvignile cene.

Promet tržaškega pristanišča

Blagovni promet v tržaškem pristanišču je znašal v prvih desetih mesecih letos štiri milijone 890 tisoč ton ali 11,5 odstotka več kot v istem času lani.

Železniški promet je dosegel oktobra 166 tisoč ton, kar poemni porast za 6,4 odstotka v primerjavi z lani. V prvih desetih mesecih je znašal milijon 365 tisoč ton ali 13,7 odstotka manj kot v ustrežajočem lanskem obdobju.

Promet samo Splošnih skladišč je v obdobju januar-november 1965 obsegal milijon 820 tisoč ton, to je 5,8 odstotka več kot lani.

Zanimivo je, da se je blagovni promet Albanije skozi tržaški pristan povečal po sporu s sovjetskim taborom ter po napelosti z Jugoslavijo. Leta 1963 je znašal 34 tisoč 560 ton, lani pa 53 tisoč 100 ton. Nadaljnje povečanje je predvideno za letos.

Za ureditev teh vprašanj — je nadaljeval Kardelj — je treba imeti večje zaupanje v ekonomske zakone in kriterije. Gospodarstvo mora biti osvobodeno političnih interesov ter ga je treba čimbolj razpolitizirati. Partijske organizacije pa naj se ukvarjajo izključno s socialnimi in demokratičnimi odnosi za razvoj socializma.

Po drugi strani je Ranković, ki je podpredsednik republike in predsednik Zveze bivših partizanov grajal podjetja, ker v okviru gospodarske reforme odpuščajo bivše partizanske častnike.

Slednji imajo pogosto prenizko izobrazbo ter zaradi tega kot ravnatelji v gospodarstvih ovirajo prizadevanja podjetij za povečanje delovne storilnosti in rentabilnosti.

UGODILI SO ZAHTEVAM GORISKIH GOSPODARSKIH KROGOV

Pristojne oblasti so sprejele zahtevo Gorice po kvalificiranju njene železniške postaje za mednarodni tranzit živine in drugega blaga. Agencija ITALIA pripominja, da ta gospodarska specializacija Gorice ni važna samo v deželnem, marveč tudi v vsedržavnem okviru.

Za novo opremo so državne železnice že nakazale 25 milijonov lir in pomoč je zagotovila tudi goriška hranilnica. Goriška trgovinska zbornica bo glede mednarodnega železniškega tranzita zbirala predloge, da jih združi v organičen načrt.

Pomen železniške zveze med Gorico in Novo Gorico je obravnaval že prvi dokument o deželnem programiranju v letu 1964. Za povečanje železniških naprav so takrat predvidevali izdatke v znesku ene milijarde sto milijonov lir.

PRISPEVKI ZA NAKUP SEMENSKEGA KROMPIRJA

Kmetovalce v tržaški pokrajini obveščamo, da bo s sredstvi vladnega komisariata za deželo Furlanijo-Julijsko krajino podeljen prispevek 40% nakupne cene za semenski krompir vrste »Majestic« in »Kennebek«.

Naročila bodo sprejemali od 13. t. m. dalje, dokler ne bo izčrpana razpoložljiva vsota. Prizadeji kmetovavci se lahko zglasijo ob delavnikih (razen v soboto) od 9. do 12.30 ure pri Kmetijskem nadzorništvu v Trstu, ulica Ghega, 6-I.

Ob naročilu najmanj 50 kg krompirja mora kmetovalec plačati 66 lir za kg (6.600 lir za stot).

ker je promet že v prvih sedmih mesecih dosegel okrog 30 tisoč ton.

Albanci izvažajo predvsem rude in kmetijske pridelke, a med letošnjim uvozom je treba omeniti stroje in opremo, katere pošilja za neki industrijski kompleks v Albaniji družba Montecatini. Pri vkrcanjih v Trstu so pogosto navzoči Kitajci, kar vzbuja domnevo o njihovih plačilnih jamstvih za Albanijo.

NOVI DINAR

Od 4. januarja dalje bo veljal v Jugoslaviji novi dinar. V obtok bodo prišli novi bankovci po 5, 10 in 50 dinarjev in kovanci po 5, 10, 20 in 50 par ter tudi kovanci po en dinar, ki pa bo imel vrednost 100 sedanjih dinarjev. Razmerje med novim in sedanjim »težkim« dinarjem je eden proti sto. V naši valuti bo odgovarjal en novi dinar približno 50 liram. Dosedanji bankovci in kovanci ostanejo v obtoku še tri ali štiri leta. Cene blagu bodo morale biti povsod označene po novi in dosedanji vrednosti.

POVIŠANJE ZELEZNISKIH TARIF V SLOVENIJI

V republiki Sloveniji bodo s prvim januarjem povišali železniške tarife za 63%. Vožnja v prvem razredu bo na sto kilometrov stala 1200 dinarjev in v drugem 800 dinarjev.

Odpravili bodo vse popuste razen 50-odstotnega popusta za otroke v starosti od 4 do deset let ter 25-odstotnega popusta za dijake. Popust za dijake je doslej znašal 90 odstotkov.

Ukinili bodo nekatere vlake, ki niso rentabilni, razmišljajo pa tudi o ukinitvi raznih nerentabilnih prog.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Tisti čas je list Giornale di Udine spremenil naslov in se odtlej pisal Il Giornale del Friuli. Zanimivo je bilo, da je za glavnega urednika bil imenovan dotedanji prefekt Pisenti.

Iz tega je sledilo, da je Pisenti ohranil v deželi isti vpliv kot dotlej. Njegov list je prinašal proti Goriški Straži grožnje s »palico« ali nasiljem. Zakaj nasilje, ki ni dostojno človeka?

185. Dr. E. BESEDNJAK

V sredo, 23. januarja, je prišlo na uredništvo Goriške Straže odposlanstvo goriške fašistovske organizacije pod vodstvom Doerflesa. Urednika Goriške Straže ni bilo v uredništvu. Fašistovsko odposlanstvo je sprejel dr. Bitežnik.

Doerfles je izročil dr. Bitežniku dopis in izjavil: »Želja vseh goriških fašistov je, da priobčite v Goriški Straži sledeči:

PREKLICUJEMO!

1. **Kategorično preklicujemo od nas v Goriški Straži priobčeno vest, da bodo popravljene teritorialne julijske meje med Italijo in Jugoslavijo.**

2. **Preklicujemo od nas v Goriški Straži priobčeno vest o koncesiji uporabe slovenskega jezika pri poučevanju v prvem razredu ljudskih šol.**

3. **Preklicujemo od nas v Goriški Straži priobčeno vest, da se bo izdala nova uredba glede uporabe slovenskega jezika v javnih uradih.**

4. **To zaradi resnice in točnosti.**

Pod italijanskim izvirnikom je bila še dostavljena zahteva: Preklic se mora natisniti debelo na prvi strani Goriške Straže in brez komentarja v tej in v prihodnji številki lista.

Drugi dan zjutraj je sporočil dr. Bitežnik zahtevo goriških fašistov komisarju Dia-

zu, ki pa je javil, da ne spadajo v njegov delokrog stvari politične narave; njegova naloga je samo skrbeti za javni red ter ščititi materialne in osebne pravice italijanskih državljanov, ako bi preklica **ne priobčili**.

Dr. Bitežnik se je nato obrnil naravnost na sedež goriškega fašija in rekel njegovemu zastopniku Grazianiju, da bo Goriška Straža prinesla preklic samo, če ga fašijo podpiše, česar do takrat ni storil.

»Fašistovsko stranko smatramo — je naglasil dr. Bitežnik — za politično **stranko**, s katero se lahko dogovarjamo ali pa tudi ne. Ukazov in povelj, ki prihajajo od političnih strank, ne priznamo in se jim ne bomo nikoli uklonili.«

ZAMENJAVA DENARJA

Ob italijansko-jugoslovanskem dogovoru je Mussolinijeva vlada dala pismeno zagotovilo, da se bo čimprej zamenjal denar naših zadrug, ki je bil naložen v Jugoslaviji. To obvestilo so naše posojilnice sprejele z velikim veseljem in celokupna naša javnost se je odahnila, kajti z zamenjavo bi bila odstranjena mora, ki je tlačila naše gospodarstvo.

Dolga in trnjeva je bila pot, ki jo je prehodilo vprašanje zamenjave združnega denarja. Koliko skrbi, dela in bridkih ur je povzročila ta zadeva našim zadrugarjem po deželi, koliko potov in truda našim združnim maticam! In vendar se je večkrat zdelo, da bo ostalo vprašanje nerešeno. Tako je zaječala vsa naša javnost, ko je svoj čas vlada zamenjala denar bankam in ne zadrugam.

Tedaj je bila ravno Goriška Straža, ki je brez ozira na levo in desno dala duška ogorčenju, ki ga je ta ukrep vlade vzbudil v prevaranem ljudstvu. Glasno je pokazala na one, ki so sklep italijanske vlade zakrivili, in ni prizanesla tudi onim, ki zaradi svoje

brezbrižnosti niso storili ničesar ter so na ta način glavnim krivcem zelo pomagali.

Glas našega lista je bil tako silen, da so ga slišali v Rimu in da je odjeknil tudi onstran državne meje v Beogradu. Zadržna zveza v Ljubljani, pri kateri je bil po večini naložen nezamenjan denar, je napela vse svoje sile in zastavila ves svoj ugled, da bi obrnila pozornost jugoslovanske vlade na to krvavečo rano. Tudi dr. Korošec, ki je bil predsednik zveze vseh združnih matic v Jugoslaviji, je pritisnil na vlado in zahteval, naj posreduje v Rimu.

In ko je prišlo do italijansko-jugoslovanskih pogajanj, ni bilo mogoče se izogniti, da je bilo rešeno. (Dalje)

KROŽENJE KABINE »GEMINI 7«

V soboto so izstrelili Američani v krožnico kabino »Gemini 7«. V nekaj dneh — verjetno v ponedeljek — pa bodo izstrelili še kabino »Gemini 6«, nakar bosta kabini nekaj časa skupno leteli v krožnici.

V vesoljski kabini »Gemini 7«, ki kroži okrog Zemlje, je vse v redu. Ameriška astronauta Borman in Lovell sta po prvem dnevu sporočila, da se dobro počutita in da sta pripravljena še na nadaljnih dvanajst dni kroženja po vesoljskem prostoru. Občutita samo dve neprijetnosti: rdeča luč, ki ju je motila v spanju, in to, da jima je nekoliko bolj toplo, kot je bilo predvideno, čemur sta vzrok novi vesoljski tuti iz lažjega materiala, kot so ga uporabljali prejšnji astronauti.

Neki glasnik Ameriške vesoljske ustanove NASA je naznanil, da bi mogla vesoljska kabina Borman in Lovella mirno ostati v krožnici tudi trideset dni, četudi ni predvideno, da bi podaljšali njun polet preko štirinajstih ali petnajstih dni, kot je zdaj določeno. V oporišču Cape Kennedy medtem nadaljujejo priprave za izstrelitev astronautov Walterja Schirra in Thomasa Stafforda, ki bosta imela 13. decembra vesoljski sestanek s kolegom Bormanom in Lovellom.

»Govorili so mi že o tem, da je Vaše Visočanstvo pogumno, nisem pa vedel, da je tudi tako modro in pobožno. Povedali ste veliko resnico in s takim poudarkom, da mi je ganila srce. Ta svet je v resnici kraj preizkušenj in skušnjav.«

»Zdaj sva prispela na sredino mostu,« je tedaj vzkliknil Florizel. »Naslonite se na ograjo in poglejte navzdol. Kakor dere voda tu spodaj, tako odnašajo strasti in zapletljaji življenja s seboj poštenost slabičev. Povedal vam bom neko zgodbo.«

»Spoštljivo jo bom poslušal,« je odgovoril detektiv.

Tudi on se je naslonil na ograjo mostu in se pripravil, da bi jo poslušal.

Mesto je bilo že pogreznjeno v nočni počitek in če bi ne bilo nešteti luči in obrisov hiš, ki so se odražale od zvezdnatega neba, bi si bila lahko mislila, da stojita sama na bregu kake velike samotne reke sredi polja.

»Neki častnik, pogumen in izkušen mož, ki je po lastni zaslugi dosegel visoko stopnjo v vojski in si pridobil občudovanje in spoštovanje ljudi, je imel nesrečo, da si je nekoč lahko ogledal zbirke nekega indijskega kneza,« je začel pripovedovati princ. Tam je videl diamant, ki je bil tako izredno velik in lep, da je imel od tistega hipa eno samo željo: bil je pripravljen žrtvovati čas, ugled, prijateljstvo, ljubezen do domovine in vse, samo da bi prišel do tistega lesketajočega se kristala. Tri leta je služil v vojski tistega napol barbarskega kneza enako vdano, kakor je Jakob služil Labanu: spreminjal je zanj državne meje; prenašal je zločince, ne da bi jih kaznoval; po krivici je obsodil in dal usmrtiti nekega častnika, svojega prijatelja, ki je imel smolo, da zaradi nekaterih svojih poštenih prijateljstev ni ugajal maharadžu; in nazadnje je izdal zbor svojih sobojevnikov in pustil,

■ 43 ■

MAHARADŽOV DIAMANT

R. L. STEVENSON

Dogodivščine princa Florizela z detektivom

da so jih potokli in na tisoče pobili. Končno si je nakopičil veliko bogastvo in se vrnil domov z diamantom, ki si ga je tako goreče želel.«

»Minila so leta,« je nadaljeval princ, »in nekega lepega dne je diamant izginil. Našel ga je neki mladi duhovnik, preprost, bogaboječ mladenič, ves poglobljen v študije. A tudi njega je zajelo prekletstvo tistega diamanta. Obesil je na klin vse skupaj, svoj poklic in svoje študije, in zbežal z draguljem v neko drugo državo. Tisti častnik pa je imel brata, moža brez moralnih pomislekov, zvitega in drznega, ki je zvedel za skrivnost dobrega duhovnika. Kaj naj stori? Naj pove bratu in obvesti policijo, Ne. Z mamilom se mu je posrečilo uspavati duhovnika in se polastiti plena. Cisto slučajno (kar pa ni važno za nauk moje zgodbe) je prišel dragulj iz rok častnikovega brata v roke neke druge osebe. Ta pa ga je, vsa prestrašena nad tistim, kar je videla, zaupala nekemu človeku na visokem položaju in čiste moralnosti. Ime tistega častnika je Thomas Vandeleur, dragulj se imenuje Maharadžov diamant in tukaj« — princ je nenadno odprl dlan — »ga lahko vidite na lastne oči.«

(Dalje)

ŽENA IN DOM

So sladkarije za otroka zdrave?

Otroci imajo radi sladkarije, eden bolj drugi manj, in to je v skladu z naravo, kajti njihov organizem, ki se šele razvija, potrebuje več sladkorja. Zato bi bilo nesmiselno, če bi smatral kdo to samo za sladkosnednost. Vprašanje pa je koliko sladjarji lahko damo otrokom, da ne bo preveč, in kdaj.

Danes dobijo otroci navadno celo preveč sladkarij, ker izdatki zanje spričo višje življenjske ravni ne pomenijo za nikogar več takega finančnega bremena kot še pred desetletji, ko smo bili mi majhni. Na splošno se ravnajmo po pravilu, da ne dajamo otrokom sladkarij malo pred kosilom ali večerjo, ker jim s tem pokvarimo tek. Otroci pa so s tem tudi prikrajšani za mnogo potrebnejše in izdatnejše hranilne snovi. Pravilno pa je postreči otrokom s kako slaščico po kosilu, le da ne smemo otroka siliti, da mora zaradi tega

Moda za vas

Za tiste, ki bi bile rade nekoliko »fatalne«, blesteča črna gladka obleka, iz cadyja. Okrog vratu in na oprsju ima svetlikajoče se našitke. Poseben ton ji da velika pentlja iz atlasa, prišita nekoliko nad pasom

pojesti vse drugo, tudi tisto, kar mu ne gre. Kar bo pojedel na silo, samo zaradi tega, da bo dobil slaščico, mu ne bo veliko koristilo, ker želodec slabo prebavlja na silo zavžito hrano, ki nam ne diši.

Zelo škodljivo, zlasti za zobe, pa je dajati otrokom sladkarije ali celo sladkor pred spanjem, ozirom ko so že v postelji. Tudi če si še enkrat umijejo zobe, ostane vendar toliko razjedajočih snovi v ustih, da načnejo zobno sklenino.

Pri pravilnem ravnovesju in pestrosti prehrane ostane še vedno veliko prostora za sladkarije, pito, čokolado, itd., ki le v takem primeru pomenijo res veselje za otroka.

DRAGULJI IN ZLATNINA

Sezona večernih zabav, slavnostnih prireditev in nočnega življenja sploh se bliža. Veliko skrbi, prijetnih sicer, nam je že delala izbira nove večerne obleke: kakšna naj bo tkanina, kakšen kroj, naj bo dolga ali kratka, svetla ali temna, in podobno. Letos so vsekakor na višku mode dragocene tkanine, brokati, z zlatimi in srebrnimi nitkami pretkano blago, cady in šifon, vse našito z biseri in kristali. Kako naj se sedaj ravnamo glede draguljev in zlatnine?

Če se že obleka vsa lesketa, nam mora zdrava pamet povedati, da se ne sme lesketati še okoli vratu, na zapestju in na prstih. Opustiti je treba pač tisto, kar je odveč, in vse vemo, da preveč dragotin napravi prav nasprotni učinek od zaželenega.

Če je obleka čisto enostavna, iz enobarvnega blaga, lahko nosimo ogrlico, tanko večerno zapestnico in morda še prstan. Cele »komplete« skoro nikdar ne nosimo. Paziti moramo še, da je vse iz rumenega ali vse iz belega zlata. Ko pa imamo na sebi lamé ali lesketajoče se našitke, recimo okoli vratu, tedaj ni govora o ogrlici; še zapestnico je bolje pustiti doma, če se res ne sklada z lesketom ostalih našitkov. Precej v rabi so tudi velike kristalne broške, katere pritrdimo na levo ramo ali na kak motiv pod prsmi. Tudi v tem primeru je ogrlica vsekakor odveč, nosimo pa lahko uhane z enakim motivom kot broška.

Točnih modnih zakonov v koliko in kakšno dragoteno laško nosimo, ni možno določiti; večje in kritično oko bo najbolje samo povedalo. Edini veljavni nasvet je: raje manj kakor preveč.

MARTINA

Iz Trsta

KONCILSKA SLOVESNOST

To nedeljo 12. decembra bosta v Trstu dve koncilski proslavi in sicer ob 3.45 popoldne za Slovence v Rojanu in istega večera za italijanske vernike pri Sv. Antonu. Obe slovesnosti vodi tržaški nadškof msgr. Santin. Po slovesnem vrodu v rojansko cerkev bo v slovenskem jeziku maševal in nam govoril o koncilu. Po službi božji bo dr. Vodopivec iz Rima predaval v rojanski dvorani o koncilu in njegovem pomenu.

Tržaški slovenski duhovniki vabijo svoje rojake na to izredno pokoncilsko slovesnost. (Mi vabimo radi objavljamo, vendar si dovoljujemo pri tem izraziti željo, naj bi bile drugič podobne skupne slovesnosti v kakšni bolj centralni mestni cerkvi. Rojan je za mnoge naše rojake že oddaljeno predmestje in v zimskem času ni ravno prijetno hoditi daleč po mestu.)

Našim moškim bravcem priporočamo zlasti udeležbo pri konferenci dr. Vodopivca. Vabljamo gratis za vstop v dvorano so na razpolago pri gg. duhovnikih. Napovedana je tudi debata o koncilu in to je za vse, ki ljubimo svobodno debato povsod, lepa in privlačna novica! Rojaki, pridite!

OBNOVLJENA CERKEV

V nedeljo je bila na novo odprta grško pravoslavna cerkev svetega Nikolaja na obrežju 3. Novembra. Cerkev je zelo stara in predstavlja umetnino zase. Odprta je bila v začetku leta 1787. Sedanjoo zunanjo obliko ji je pa dal arhitekt Matija Pertsch med leti 1819 in 1821. V tisti dobi so postavili tudi oba zvonika in kovano pregrado pred pročeljem. Notranjost cerkve je pa bilakončana leta 1854.

LITERARNI VEČER SREDNJESOLCEV NA OPCINAH

(Nadaljevanje s 6. strani)

ben slog. Znala je dati črtici psihološko prepričljivost ter jo prežela s pristnim čustvom. Seveda bi morali imeti pred seboj kaj več kot eno črtico, da bi presodili, ali obeta tu več kot v grafiki.

Ziva Gruden pa je bolj plodovita. Iz objokane refleksivne proze in petošolske lirike je nepričakovano obrnila v epiko, iz fikcije v življenje. Po snov je segla v ambient, ki ji je najbližji, med svoje sošolce. Pri izboru likov že zna kombinirati in ustvarjati nove, izrazitejše. Tako je prav posrečena izbira fanta na lovu za mikroorganizmi in tudi debeluharja. Ženski liki pa so bolj nedoločeni. Ne vem, čemu je dala noveli dva uvoda, (morda je bil prvi prirejen le za opensko publiko). Grudnova se je v noveli poslužila lahke linearne tehnike, zato se ji je posrečilo poslušalce ogreti. Najprej je namreč svoje junake posrečeno karakterizirala, šele nato jih je spustila v prav kratko akcijo, to pa zaključila s kar posrečeno poanto. S to gradbo se je izognila vsem težavam prepletajoče novelistične tehnike. Zato bi ji svetovali, naj študira tehniko znanih novelistov, posebno tujih in naj nadaljuje v tej smeri: še naprej v epsko sočno in radoživno prozo.

Sergij Premru (njegov notopis smo že slišali po radiu) si je izbral nekoliko »ekstotičen« motiv, ki je kot tak že sam zanimiv, zato bi v večjo gotovostjo izmerili Premrujevo nadarjenost, ko bi se bil spoprijel z domačo snovjo. Njegov sestavek pa izdaja nekaj tiste plemenite občutljivosti, ki ob bistrini in ostrem očesu obeta, da bo Premru še pisal.

Sergij Verč zasluži posebno oceno. Potreba po peresu je namreč na Tržaškem tako velika, da so ob njem marsikdaj zamižali na eno ali tudi obe očesi (glej zadnje LV). Verč ima prožnost pravega časnikarja in zvrhano mero dobre volje, a premalo pripovednega daru. Karkoli se na Tržaškem zgodi, ta preprosti mali seizmograf že beleži, medtem ko pedanti še tehtajo besede, zato jih vedno prehiti. Človek se vprašuje, kje tičijo vsi drugi bodoči mladi časnikarji, da ni nikogar, ki bi se pomeril z njim in ga prisilil k izpopolnjevanju.

Verč je izbral zahteven psihološki motiv in odrasel lik, kar mu je oboje pri njegovih letih spodletelo, saj govori njegov delavec točno kot učiteljskičnik. V slogu skuša posnemati Pahorja. Podrobnosti niza in niza, rezlja in rezbari, manjka pa Pahorjeva močna liričnost in sočna prividnost. Pa »to še ni najhujše húdo«. Preden bi namreč spet vzel pero v roke, bi bil potreben dveh krepkih transfuzij (ko bi bilo v literaturi to mogoče), slovenščine in kulture, pa še dodatne terapije dobrega okusa. Nekaj dokazov: Verč postavlja takele akcente: je pozdravila, pijavka, kópica. Uporablja izraze zijati (kričati), mladiči (otroci), oguljen obraz, vešalo (srednjega spola), rdečo pobarvano. Pomanjkanja lepega okusa ne morem dokazati s primeri, ker nimam teksta pred seboj. Če pa ima že toliko volje in pridnosti, naj se zaveda tudi resnosti in odgovornosti celó najpreprostejšega časnikarskega delovanja in naj zato poskrbi za svojo vsestransko izobrazbo tudi izven okvira šolskih dolžnosti. Dandanes namreč tudi od najskromnejšega dopisnika zahtevamo obvladanje jezika in primeren kulturni nivo. Verč pa potrebe po tem ne bo čutil, dokler ne dobi tekmeča.

Zora Tavčar

KONGRES EVROPSKIH KRŠČANSKO-DEMOKRATSKIH STRANK

V Taormini se je začel v četrtek 17. nov. kongres evropskih krščansko-demokratskih strank. Kongres je odprl s svojim predavanjem poslanec Mariano Rumor, predsednik Evropske zveze krščansko-demokratskih strank. Predaval je o »Demokratični bodočnosti Evrope«. V dneh 10. in 11. decembra bo potekalo delo kongresa v petih komisijah, ki bodo obravnavale razna vprašanja.

Kongres se bo končal 12. decembra. Udeležuje se ga okrog sto delegatov, ki zastopajo evropske krščansko-demokratske stranke, pa tudi krščansko-demokratska gibanja in stranke iz nekaterih neevropskih držav, zlasti v Latinski Ameriki.

ZA
NAŠE
NAJMLAJŠE

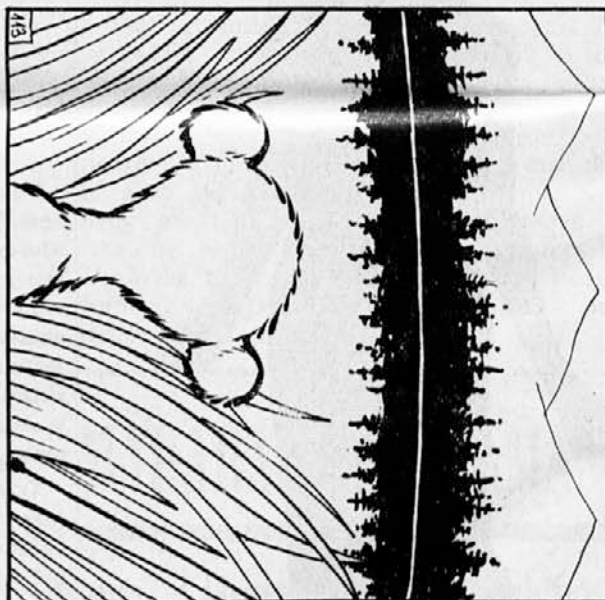
Snežek

20

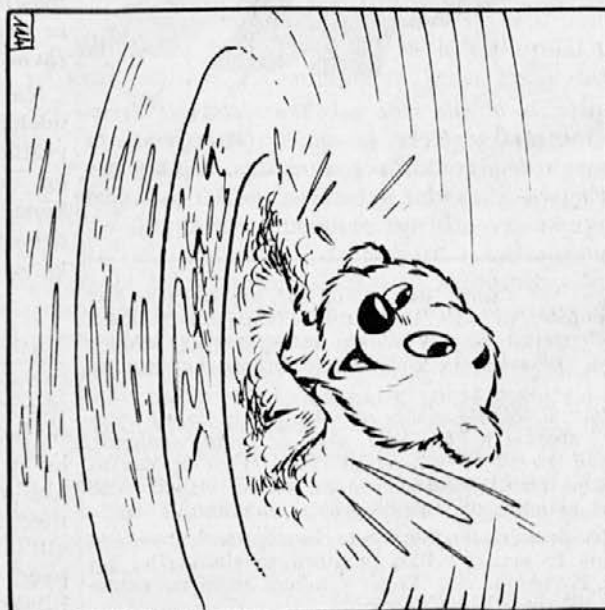
piše in riše
Miki Muster

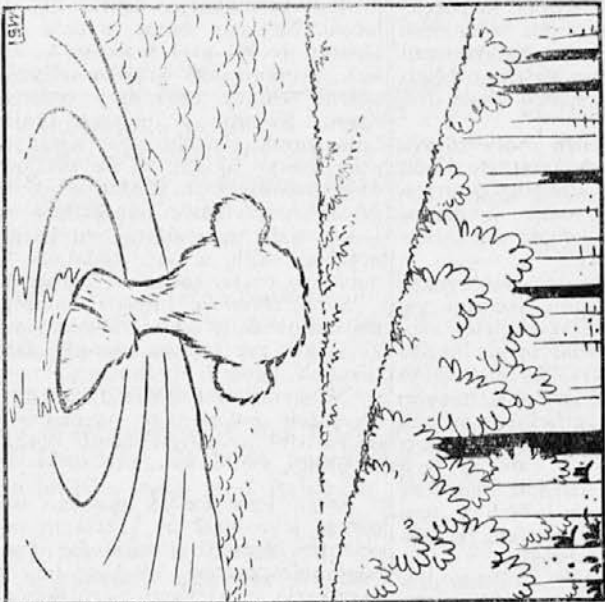
112. Debla smrek so bila visoka in so prava, tako na tene drigo ob drugem, da Snežek ni in ni mogel zagledati jezera. Tudi praprot mu je zakrivala tazgled, saj je bila za glavo višja od njega. Se če se je postavil na zadnji nogi, kar je večkrat poskusil, ni prav nič pomagalo. Sele čez dolgo časa se je med drevjem pričelo svetliti....

113. Gozda je bilo konec, kot bi odrezal in medvedek je razmaknil visoko travo. Pred njegovimi začetnimi očmi je ležalo jezero, tih in mirno v svoji kristalni lepoti. Gozd in planine so se zrcalile v njem. Dolgo je srnel Snežek v krasoto pred svojimi očmi, nato pa je stekel po belam produ in se napil ledenomrzle vode.

114. Ko si je pogasil žejo, je zabredel v vodo. Bila je mrzla, toda njegov kožuh je bil ustvarjen za led in sneg divjega severa. Voda ga je prijetno hladila. Cofotal je po plitvini, da je voda brtgala daleč okoli in široki kolobarji so razbili zrcalo gladine. Potem se je pogel v globoko vodo in zaplaval proti sredini jezera.

115. Od tod je videl na vse strani. Bregove jezera je obdajalo visoko drevje, je na eni strani je beli prod prehajal v travnik. Sočno zelenje mu je vzbudilo tek in zaplaval je proti bregu. Ko pa je hotel zlesti iz vode, je začutil, da ga izza bližnjega grmovja nekdo opazuje.

116. Obstal je v plitvi vodi in dolgo opazoval gosto zaraščeni rob gozda. Dolgo se ni nič zgodilo in že je podvomil v svoj občutek, ko so se nena doma trzrnaklike veje. Iz listja je pokukala kosmata glavica medvedka rjatečka. Njegove okroglice so radovedno opazovale belega neznančka.

117. Snežek se ni premaknil. Nagonsko je čutil, da je v vodi bolj varen kot na suhem. Rjateček pa je pogumno pritezal na plan in stekel proti vodi. Na produ se je ustavil in zdaj sta se medvedka lahko od blizu ogledala. Mogla bi biti enake starosti, vendar je bil Snežek nekoliko močnejši.